

Ю. В. Ланкова, старший викладач Азовського морського інституту Одеської національної морської академії

ЗМІШАНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті узагальнено теоретичні аспекти ролі змішаних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності, визначено поняття змішаних перевезень, досліджені основні учасники змішаних перевезень, обґрунтовано переваги перевезень змішаного типу.

В статті обобщены теоретические аспекты роли смешанных перевозок во внешнеэкономической деятельности, определено понятие смешанных перевозок, проанализированы основные участники смешанных перевозок, обоснованы преимущества перевозок смешанного типа.

In article theoretical aspects of a role of the mixed transportations in foreign trade activities are generalized, the concept of the mixed transportations is defined, the basic participants of the mixed transportations are analysed, advantages of transportations of the mixed type are proved.

Ключові слова. Змішані перевезення, зовнішньоекономічна діяльність, транспорт, оптимізація транспортування.

Вступ. У процесі здійснення міжнародних економічних зв'язків транспорт забезпечує переміщення вантажів, пасажирів і багажу, яке становить предмет міжнародної транспортної операції. Діяльність транспортної галузі дає країні значні валютні надходження від експорту транспортних послуг.

Безперервне зростання транспортного забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків визначає його роль та актуальність дослідження цього питання. Інтегровані транспортні послуги з найменшими тимчасовими витратами і загальними витратами забезпечують змішані перевезення.

Вивчають питання ролі змішаних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності вітчизняні та зарубіжні вчені й спеціалісти у сфері економіки, організації перевезень та управління транспортом: В. С. Лукинський, К. В. Захаров, В. М. Назаренко, В. К. Холопов, Д. Бенсон, Дж. Уатхед та ін.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження місця та ролі змішаних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності.

Результати дослідження. Змішані перевезення – це перевезення двома і більше видами транспорту. Розрізняють три види змішаних перевезень – мультимодальні, інтермодальні, роздільні. Комбіновані перевезення **становлять** окремий підвид [1, 57].

В Україні немає державної монополії на зовнішньоекономічну діяльність. У зв'язку із цим багато підприємств і організацій вийшли на зовнішні ринки.

Перевезення у змішаному повідомленні – це найскладніший і стратегічно найважливіший для України вид транспортної діяльності, сектор зовнішньої торгівлі, що забезпечує та відповідає всім запитам ринку. Такий вид перевезень дає можливість усувати окремі недоліки різних видів транспорту, знижувати транспортні витрати, скорочувати терміни доставки кінцевим споживачам, підвищувати якість транспортного обслуговування власників вантажів.

Основних учасників змішаних перевезень подано в табл. 1.

© Ю. В. Ланкова, 2011

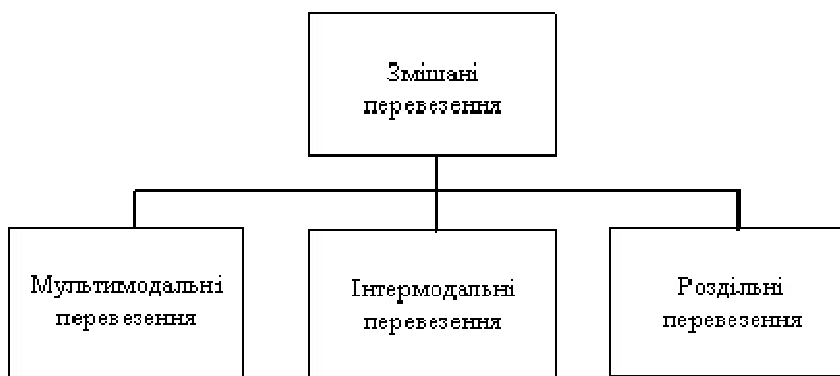

Рис. 1. Види змішаних перевезень

Таблиця 1

Основні учасники змішаних перевезень [1, 29]

Учасник змішаних перевезень	Послуги, які здійснює учасник змішаних перевезень
Держава	Розробляє та здійснює національні закони і правила, що належать до торгівлі й перевезень
Постачальники послуг	Перевізники, експедитори, єдині оператори змішаного перевезення, які виконують операції у змішаному повідомленні відповідно до національної та міжнародної торгової і транспортної практики, а також постачальники інших послуг (банки, страхові компанії тощо), пов'язаних з міжнародними торговими угодами
Користувачі транспорту	Продавці та покупці, імпортери й експортери, які можуть використати переваги змішаних перевезень у торгових угодах

Мета будь-якої комбінації транспортних засобів у змішаних перевезеннях – це поєднання найвигідніших характеристик кожного виду транспорту для оптимізації транспортування вантажів.

Концепція змішаних перевезень приваблива як для вантажовідправників, так і для перевізників, оскільки вона розглядає потенційні економічні вигоди від взаємодії декількох видів транспорту.

На думку деяких учених, єдиний спосіб зберегти сильну загальнодержавну транспортну мережу – це стимулювати прискорене зростання змішаних форм транспортування [2, 375]. Подібні перспективи особливо важливі для планування логістики, оскільки координація та кооперація різних видів транспорту збільшує різноманіття можливих логістичних систем.

Роль окремих видів транспорту в системі міжнародного руху товару оцінюється за такими основними характеристиками [3, 246]:

– на **повітряному транспорті**, як найбільш **швидкісному** й **дорогому**, витрати перевезення різко знижуються в міру збільшення відстані, а на довгих маршрутах цей **вид** транспорту стає цілком конкурентоспроможним, порівняно з автомобільним і залізничним, тому що зі збільшенням відстані витрати на цих видах транспорту скорочуються меншою мірою, **ніж** на **повітряному**. Стосовно морського транспорту **перевага** авіатранспорту у швидкості зростає зі збільшенням відстані, однак не на користь повітряного транспорту збільшується й розрив у витратах перевезення, оскільки експлуатаційні витрати на **морському** транспорті знижуються в разі збільшення маршруту більше, **ніж** на **авіатранспорті**;

– маршрути перевезень залізничним транспортом обмежені визначеними **шляхами**, крім того, цей **вид** транспорту характеризується найбільшою часткою, що **становить** у **загальній величині** експлуатаційних **витрат** на витрати з **утримання** постійних **пристроїв**. Незважаючи на порівняно високий **рівень** витрат на перевезення повними відправленнями магістральними лініями, цьому **виду** транспорту більшою мірою притаманні проблеми експлуатаційного порядку, що нерідко призводить до затримок у доставці вантажів;

– морський транспорт характеризується відносно високими витратами з **утримання** постійних **пристроїв**, що обмежує його конкурентоспроможність на коротких маршрутах, однак під час перевезень на великі відстані морський транспорт має найнижчі витрати, порівняно з будь-яким іншим **видом** транспорту;

– на **автомобільному** транспорті експлуатаційні **витрати** найбільші, однак витрати на **утримання** постійних **пристроїв** відносно невеликі, що забезпечує цьому **виду** транспорту конкурентоспроможність під час перевезень на короткі відстані. Найбільша гнучкість цього **виду** транспорту відносно можливості вибору альтернативного маршруту перевезення забезпечує йому чільну роль як **засіб** доставки товарів безпосередньо **споживачеві**.

Основні переваги змішаних перевезень, порівняно з автоперевезеннями й залізничними перевезеннями, такі [4, 164]:

– вартість перевезення змішаним транспортом на 15–20 % менша, порівняно з автомобільним транспортом;

- вартість перевезення змішаним транспортом може бути нижчою від вартості залізничного перевезення в окремих випадках;
- терміни доставки змішаним транспортом ідентичні термінам доставки автомобільним транспортом, що значно швидше доставки вантажу залізницею;
- кількість перевантажень товару менша, ніж у разі залізничних вагонних перевезень;
- під час перевезення дорогих вантажів не потрібне конвойне супроводження, що дозволяє уникнути додаткових витрат.

Ефективність змішаних перевезень залежить від їхньої організації, тому сутність **проблемної** ситуації, що перешкоджає **розвитку** в Україні змішаних технологій, можна сформулювати так:

- регулювання транспортної діяльності має ґрунтуватися на єдиній організаційно-правовій та нормативній базі;
- відсутність необхідної **взаємодії** між секторами транспортного комплексу, тобто між видами транспорту як у **частині** їх функціонування, так і узгодженого розвитку, насамперед загальнотранспортної інфраструктури;
- відставання номенклатури та якості надаваних послуг від **сучасного рівня** й вимог користувачів;
- не опрацьований ефективний та чіткий механізм державної підтримки **транспортної** діяльності у сфері змішаних перевезень і розвитку їх інфраструктури.

Вартість перевезення вантажів складається з взаємодії таких факторів:

- витрати, необхідні для транспортування;
- надбавки, які впливають на рентабельність підприємства.

До витратної частини належать такі витрати:

- на енергоносії та паливо,
- утримання рухомого складу,
- заробітна плата,
- податки тощо.

Надбавки регулюються ринком, що склалися в тих чи інших умовах перевезень.

Для клієнта вартість перевезення вантажу складатиметься з декількох простих та зрозумілих чинників. Це кількісні показники вантажу, такі як вага й обсяг, а також відстань, на яку здійснюється перевезення.

Перевезення на великі відстані складаються з питомої вартості одного кілометра шляху, пройденого вантажним транспортним засобом. Відстань між пунктом навантаження і місцем призначення вантажу множиться на вартість одного кілометра.

Найбільш прийнятними за собівартістю є міжнародні залізничні вантажоперевезення й міжнародні морські вантажоперевезення.

Міжнародні залізничні вантажоперевезення мають невисоку тарифікацію. Сучасні компанії вантажоперевезень піклуються про те, щоб вантаж, який транспортується, перевозився в підходящих для нього умовах, для цього використовуються контейнери, цистерни та різного роду вагони. Міжнародні автоперевезення були та залишаються досить затребуваними, не дивлячись на те, що вартість закордонних рейсів вища за внутрішні. Це пояснюється певними вимогами до використовуваного пального у країнах Євросоюзу. Міжнародні автоперевезення в основному здійснюються фурами та рефрижераторами, при цьому перевозитися можуть вантажі будь-якої складності (навіть небезпечні й такі, що швидко псуються) на достатньо великі відстані. Єдина умова, виконання якої вимагають міжнародні автоперевезення, – наявність прохідних шляхів у пункт доставки. Міжнародні залізничні вантажоперевезення не залежать від несприятливих погодних умов, тому компанії вантажоперевезень здатні забезпечити необхідну регулярність таких рейсів.

На прикладі перевезення металу (сляби) розрахуємо приблизний час перевезення вантажу з України (Маріуполь) в Італію (Порто-Маргерра) (табл. 2).

Таблиця 2

Приблизний час перевезення вантажу з України в Італію

Показники	Відстань між портами, S , км	Швидкість транспорту, V , км/год	Час доставки, t , год
Морський	3164	28	113
Автотранспорт	2068	80	26
Залізничний	2427	70	35

Таким чином, час доставки автомобільним транспортом найшвидший; на другому місці – залізничний; на третьому – морський. Але якщо здійснюється перевезення великої кількості вантажу, то найбільш привабливим для перевізника стає морський та залізничний транспорт, оскільки він економічніший.

Розвитку змішаних перевезень сприяє створення глибоководних каналів, що з'єднують **річки різних** басейнів; **будування** суден змішаного плавання “**ріка – море**”; будівництво залізнично-морських поромних

переправ; узгодження графіків руху **потягів**, суден, літаків, автомобілів; застосування пільгових тарифів на перевезення змішаного типу [5].

Висновки. Таким чином, змішані перевезення використовуються в разі неможливості доставки вантажу одним видом транспорту. У такому випадку вони здійснюються, як мінімум, двома видами транспорту (автомобільним, залізничним, морським, авіаційним у різних поєднаннях).

Змішані перевезення використовують оптимальний логістичний маршрут. За **грамотного підходу** дозволяють варіювати не тільки швидкість доставки, але й вартість транспортування вантажу. Змішані перевезення вантажів – це оптимальний варіант для раціонального використання **часу** й **коштів** на їхнє здійснення. Вони незамінні для міжнародних перевезень та перевезень на далекі відстані.

Література

1. Альбеков А. У. Закономерности развития транспортно-складской логистики на региональном уровне / А. У. Альбеков, Е. М. Грибов. – Ростов-на-Дону : РГЭА, 1999. – 201 с.
2. Бауэрсокс Доналд Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Доналд Дж. Бауэрсокс ; пер. с англ. Н. Н. Барышниковой, Б. С. Пинскера. – 2-е изд. – М. : Олимп-Бизнес, 2008. – 640 с.
3. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций / [К. В. Захаров, А. В. Цыганок, В. П. Бочарников, Ф. К. Захаров]. – К. : ИНЭКС, 2000. – 235 с.
4. Котлер Ф. Маркетинг, менеджмент / Котлер Ф. – СПб. : 2007. – 800 с.
5. Николаев Д. С. Внешнеторговые транспортные операции и логистика : учебное пособие / Николаев Д. С. – М. : Анкил, 1998. – 318 с.